

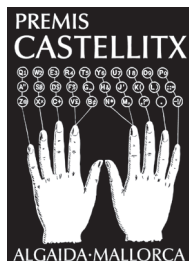
Eduard Batlle

Quatre sextines Pel camí de la Comanglora

*Rosa d'Or de la Pau de Poesia
Premis Castellitx*

ALGAIDA, 2025

Col·lecció Binària · Premis Castellitx · PC2025-P-R-0352-0301

© del text: Eduard Batlle Pomar

© de la introducció: Josep Borrell i Figuera

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2025

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

www.premiscastellitx.cat

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Eduard Batlle

Quatre sextines Pel camí de la Comanglora

Rosa d'Or de la Pau de Poesia
Premis Castellitx
ALGAIDA, 2025

Introducció de Josep Borrell i Figuera

EDUARD BATLLE

Lleida, 1974. Viu en el neguit i cerca incansablement alguna cosa subtil i intangible. Potser per això es dedica a la Filosofia i qui sap si això justifica també haver passat més o menys temps a Lleida, Girona, Glasgow, Barcelona, Castelldans i Balaguer, on ara resideix. Dels prop de vint anys viscuts a les Garrigues, en són testimoni bona part dels poemes del present volum, que s'afegeix a l'estirp de *Rebrot - Haikus de l'incendi* (X Premi Vila de Cambrils), *Registre fòssil* (XXXV Premi Manuel Rodríguez Martínez-Ciutat d'Alcoi), *Suite Borgenca* (VII Premi Jordi Pàmias) i *Elogi del desassossec* (finalista del IV Premi Benet i Caparà d'Òmnium Cultural Badalona). A la propera vida, si és el cas, voldria esdevenir roure centenari.

El poemari *Quatre sextines*, d'Eduard Batlle, fou guardonat amb la Rosa d'Or de la Pau al 49è Premi de Poesia dels Premis Castelltix. En foren jurats Gabriel Janer Manila, Ricard Martínez Pinyol i Miquel Serra Roig. Per raons de límit d'extensió no es va incloure el poema «Pel camí de la Comanglora» que completa aquesta recull.

Quatre sextines **Pel camí de la Comanglora**

TERRA I ÀNIMA
a càrrec de Josep Borrell i Figuera

SEXTINA DEL COGUL

SEXTINA DE L'AIGUA AL REMEI

SEXTINA DEL TIMORELL

SEXTINA DE L'AFANY

PEL CAMÍ DE LA COMANGLORA

Terra i ànima

LES SEXTINES D'EDUARD Batlle —una estructura poètica inventada, per dir-ho així, al segle XII pel trobador Arnaut Daniel, segons Dante, *il miglior fabro del parlar materno*— segueixen el model canònic: poemes de sis estrofes de sis versos cada una, decasíl·labs, i amb una tornada de tres versos a guisa de síntesi o de conclusió sapiencial. La paraula rima, la que se situa al final dels versos, és preferentment bisíl·laba i, si és un verb, en infinitiu. És una composició d'una intel·ligent i jocosa complexitat formal en què els mots rima de la primera estrofa es van repetint en les altres cinc disposades en versos diferents. L'arquitectura retòrica no és només un exercici formal de combinatòria, sinó un desplegament polisèmic que va del sentit literal dels mots rima inicials fins a la seua deriva metafòrica en les estrofes que segueixen la primera. L'avantatge per al desentranyador del sentit dels versos i dels poemes, del lector en definitiva, és que els mots rima són alhora els mots clau, els mots codi, els mots subjecte i predicat que protagonitzen el sentit essencial del discurs.

La primera de les qualitats que em plau destacar d'aquestes sextines i també del poema narratiu «Pel camí de la Comanglora» rau en el fet que, a partir dels ingredients d'una simple escenificació descriptiva o fotogràfica d'un paisatge, un estat anímic o un dilema filosòfic —una plaça al Cogul, el paratge del Castell del Remei, una serra timonera o el debat íntim entre l'afany d'escriure i el parany que representa no po-

der gaudir d'allò que plau essencialment al poeta (per bé que sigui una de les fonts de la seua inspiració, «el bosc, la serra i l'aireig») —, es desplega, amb la combinatòria dels mots rima, el relat d'allò que íntimament apassiona el poeta: sobretot, el paisatge garriguenc talment l'ànima primitiva que ha conformat els caràcters i la cosmovisió de la seua gent i d'ell mateix. O del que el desassossega: la transformació d'aquest paisatge natural, dels seus béns i virtuts a mercè d'interessos especulatiu. O l'abandó dels conreus i dels morts, que en mots del poeta es tradueix en: *Decapitem el món. Res roman. Tot passa.*

Un segon aspecte virtuós d'aquests poemes és el relat de l'experiència del canvi o de la transformació que experimenta el poeta en la seua comunió amb el paisatge que observa, ambienta i escenografia. Paral·lelament al trànsit entre el dia i la nit, es produeix una metamorfosi en la persona de l'observador, com si es reencarnés en els elements: les roques, l'aljub, els ocells, l'estany, els pins, les argelagues, els timons... Com si tingués lloc la simbiosi entre la terra i els fills de la terra. Ens ressonen aquelles paraules del *Gènesi*: *quia pulvis es, et in pulverem reverteris*, quan el poeta diu: *jauria fins a esdevenir una pedra*. Les pedres, la fusta han bastit els pobles, però l'acció humana ha matat la serra i ha dissipat el perfum dels timons. Vet aquí que en aquesta metamorfosi del jo del poeta, s'hi reflecteix un cert ideal ascètic de vida. Proclama el poeta el desig de convertir-se en un *ermità de la serra*. En una mena d'au que, en enlairar-se, pogués insuflar vida allà on tot s'ha anat desertitzant. O definitivament:

Ja jeia dissolt i queia l'última gota.
I tot es fonia en la fosca.
I res no importava.
I no em feia res no existir.
I estava satisfet amb aquestes coses.

Però alhora, ens ressona el rerefons del *Beatus Ille* d'Horaci, el de les bondats, les primícies, les elementalitats del món rural, de l'espectacle de la natura, de les petites coses enfront de l'artifici urbà o de les grandiloqüències. Un ideal, nogensmenys, que és coartat, paradoxalment, per l'afany de l'escriptura, reclòs hom en la cova d'una habitació, encara que sigui d'ivori.

Quatre sextines

Quan el poeta es pregunta *què tens, que plores?* en el poema que tanca la plaquette, «Pel camí de la Comanglora», en certa manera una alegoria del camí de la vida, ens està descobrint la intenció, l'objectiu, la finalitat dels poemes. En realitat, aquests interrogants venen a ser com el preàmbul a les respostes que es desenvolupen en el conjunt dels poemes. En fi, el savi artifici retòric, l'arquitectura poètica principalment de les sextines, no ens han celat l'autèntica substància —la terra i la seua ànima— que sustenta el missatge vital i ètic que ens transfon el poeta.

Josep Borrell i Figuera
Primavera, 2025

Quatre sextines

SEXTINA DEL COGUL

La tarda m'ha passat vora l'aljub
sentint un cant d'ocell sobre la roca
—el cerç repica bronzes del Cogul—.
Sota les copes verdes tinc la plaça
i amb sol i lluna dormo dins la cova
sense nosa ni raó: res no em pena.

L'escarabat tragina gla amb gran pena
amb cos rodó com caramull d'aljub,
l'estic fitant defora de la cova.
La closca negra, dura com la roca:
en són parell, quan volten per la plaça,
els firandants del mercat del Cogul.

El Set fa el sorn i ronseja al Cogul,
es regira i repta amb treball i pena.
Pell de lluert, els avis a la plaça,
a qui ofreno aigua fresca de l'aljub.
Demano històries i toco roca:
les saben totes del temps de la cova.

Enllà dels pins i el riu on hi ha la cova
que ha fet famós el poble del Cogul
engega trets com trons rere la roca.
Senglar ferit, el caçador no es pena.
Sadolla el gos la bassa de l'aljub:
hi haurà convit al cafè de la plaça.

La nit obre els ulls al cel de la plaça
com un vol de lluerns dins la cova.
A dalt i quieta sembla un aljub,
l'òliba al cim de la creu del Cogul.
Parlo sol i el silenci em treu de pena,
la lluna és feta de cristall de roca.

Jo duia en comptes de cor, una roca,
talment un general que assetja plaça.
Picava a tort i a dret cabota i pena,
feral i esquerp com bèstia de cova.
Ara trec fulla, arrels, tanys al Cogul,
net d'un baptisme amb rosada d'aljub.

Amb aigua d'aljub i casa de roca
n'hi ha prou, al Cogul, per fer-s'hi la plaça,
en balma, cova o al cim d'una pena.

SEXTINA DE L'AIGUA AL REMEI

Aquest racó de món no era el de l'aigua:
ni mica saó per péixer un bri d'herba,
escanyolits i assedegats els arbres,
la taca sola i verda de l'estany
que s'albirava del cim de les torres
com si fos oasi a vista d'ocell.

Ara la plana sent cantar l'ocell
que ve del núvol gris carregat d'aigua
i torna el blanc d'os en ocre a les torres,
i en fa, del groc, maragda en fulla d'herba.
Suau, reviu el vidre de l'estany
com rostre pigallat de fulles d'arbres.

Deixo petjades al passeig dels arbres,
i en passar, silenci el cant d'ocell.
Un teixidor fa niu vora l'estany:
és una lluna xica a dins de l'aigua.
Veig l'indiot sobirà a sobre l'herba,
l'oreneta xiscla damunt les torres.

Van tancar un cinturó de quatre torres
que de la serra són quatre troncs d'arbres.
Van fer-ne, del tapàs, matalàs d'herba,
d'escurçó en cau, mannà per a l'ocell.
Van obrir una artèria de sang d'aigua
i de l'espluga, en va néixer un estany.

Planten ormeigs a trenc d'alba a l'estany
amb boira encimbellada dalt les torres.
Els núvols com dofins a dins de l'aigua,
els homes somnolents a sota els arbres.
Planen les ales amples d'un ocell
que pinta una ombra llarga a sobre l'herba.

I si jo vinc a jeure a la fresca herba,
no m'omplirà la calma de l'estany?
No em faré lleuger com ploma d'ocell?
Vull la contundència de les torres
i el nom gravat a l'escorça dels arbres,
nedar plegats com peixos sota l'aigua.

Al tou de l'aigua mastego brins d'herba
quan filtren els arbres la llum d'estany.
Trasmuden les torres en dona ocell.

SEXTINA DEL TIMORELL

És bèstia adormida vora el poble.
Podria ser muntanya de la lluna
amb racons no trepitjats per cap home
on hi creixen abúlics verds de serra
allà on resta un pam net de sorra i pedra.
Abril el fa catifa de timó.

Ho he dit: argelaga, malves, timó
que amb la brisa perfumen tot el poble
i assenyalen saó sota la pedra
blanca d'un polsim caigut de la lluna
que s'ageganta en brotar de la serra
i infon desassossec al cor de l'home.

Només de prop s'hi veu la mà de l'home
que ha pujat marges on nia el timó
cercant la saba que guarda la serra.
Si cau quatre gotes, fan festa al poble,
la nova a l'instant arriba a la lluna,
amb l'ànim en suspens es tem la pedra.

Allò que roman d'ahir és fet de pedra.
La primera lliçó que aprengué l'home
que errava perdut en nits sense lluna,
talment la nau que ha esberlat el timó.
La fusta dels pins ha bastit el poble,
els temples antics són dalt de la serra.

Però hem decidit la mort de la serra,
arranar relleus i esberlar la pedra
i així pujar cent mil cases al poble
perquè és abans que res el que vol l'home.
Gens no compta la breu flor del timó
que pels remeis es cull a plena lluna.

Vaig per la cara oculta de la lluna,
a l'obac carreró de mitja serra,
fonoll als llavis i entre els dits timó.
Jauria fins esdevenir una pedra,
que la molsa nasqués al meu cos d'home.
Ningú no em trobaria en falta al poble.

Lluny del poble viuré sol amb la lluna,
em diran l'home ermità de la serra:
casa de pedra, sopes de timó.

SEXTINA DE L'AFANY

No saps viure el teu temps sense l'afany,
com colgafocs que crema tots els dies
reu de l'ham t'has empassat el parany
i al rar delit d'escriure tot ho fies
malverses hores de sol i passeig
en claustres ombrius i humits sense aireig.

Silenci suau flueix, com l'aireig
quan pel món vas desvagat sense afany
no penses en donar nom al passeig,
acceptes l'erosió al pas dels dies
cantes secrets íntims i el teu vers fies
a cap pas que fas hi veus un parany.

Lletres i gent són el vesc del parany.
A tu et plau el bosc, la serra i l'aireig.
Poc mal de cap, i a viure al dia fies
el que et cal —no gaire—, fuges l'afany,
contemplatiu exhaureixes els dies
de solitud fent camí pel passeig.

El tràfec et fa basarda al passeig
quan veus cadascú de pet al parany
del laberint impossible dels dies,
cavorques on no entra ni llum ni aireig.
Tothom maleeix pel metall l'afany,
però captius. Massa llestos els fies.

Un grapat de somnis al coixí fies
atrapats a ple vol fent un passeig.
Estan bé, si no et provoquen afany
però al descuit ets retut al parany
i vius com el colom contra l'aireig
combat absurd que és qüestió de dies.

Què n'hauràs tret, quan ja no et restin dies?
Quin profit fan els esforços que fies?
Veuràs un nen ros, cabells a l'aireig
amb patinet nou rabent pel passeig.
Se't farà clara la vida al parany:
es clourà el ciri, morirà l'afany.

Desori i afany venen amb els dies
que perds al parany, si massa el mot fies.
Com fulla al passeig t'envola l'aireig.

PEL CAMÍ DE LA COMANGLORA

344. *Mein Leben besteht darin, dass ich mich mit
manchem zufriedengebe.*

344. La meva vida consisteix a donar-me per
satisfet amb algunes coses.

Ludwig Wittgenstein. *De la certesa.*

Errant per la Comanglora, adés terrassada,
ara arranada com els deserts dels ascetes,
tramuntava la pista groga dels tossals,
que s'enfila com la cua del llangardaix
que es renova vigorosa quan la mutilen.
Duia als peus la pols dels termes calcinats
i un xoriguer feia l'aleta sobre un erm,
fosc i quiet com un filòsof contemplatiu.
M'encalçava el capvespre en petjar la carena,
esbufegava per l'artiga dels pins bords,
anava ranc amb el bastó nuós de boix,
gavadal d'aranyons a frec de conillera,
i conilleres com estels a l'univers.
Per l'obaga gerda, el vesc penjava a les branques
i provocava un efecte d'or lluminós.

Només em calia tancar els ulls, omplir el pit,
trencar les costures d'un cos petit i lívid,
unflar l'ànima i que mai no hi hagués prou aire.
Suraven petròglifs atàvics als contraforts
de la cabana del Valls: estrelles, punts, ratlles.
La llum de ponent els revela a qui els vol veure
agregacions de pols, morts i enterrats
els qui n'esgrafiaren el to i el sentit.
Ara només preguem que ningú no els trobi.

Anava ranc i veia al Mas de l'Entorn
uns homes fent libacions entre màquines
amb què havien esmicolat abans-d'ahir
les llindes amb l'any i granet de buixarda,
entre creus, inicials i escodes gravades.
Al sot renillaven cavalls dins la cleda,
ulls esbatanats, mosques i mirada rasa.
Sarments em garfiaven els turmells en travessa,
a salts i gambades per bòries i bancals.
Som a l'era del trencament de les pedres
que eren promesa d'eternitat i referència,
que guardaven la memòria dels llocs
i l'origen del temps. Les pedres sagrades,
la llar de la fertilitat on els déus parlaven.

Meditava entotsolat sobre aquestes coses
perdut en la boirina del Pla de les Forques,
i se'm feia present la veu pregonia
que de lluny em parlava: què tens, que plores?
I vaig dir-li que només voldria enlairar-me,

Quatre sextines

així veuria els solius i les raconades
amb perimetria d'escurnol, roquissa blanca,
fites de pedra que et passen un pam,
de la muntanya serrada i de Poblet.
Planaria ja en un assossec nou,
jo, que les alçades em donen frisança,
no tocaria terra, ben lluny de la massa.
A ple vol diria en veu baixa noms de trossos
i insuflaria vida a la seva existència,
de quina casa eren i qui els treballava,
si els havien arrendat o passat de mà en mà
en partides de cartes un diumenge a la tarda.
De niu en niu deixaria el meu plomatge,
reposaria a la teulada dels casals
i mastegaria els noms sense pressa:
Melons, Matxerri, Mandanya.
Mas Roig, Mas del Tost, Mas de la Rata.
Decapitem el món. Res roman. Tot passa.

El Pla de les Forques té un camí de ferradura,
de mula i saig que carregava cossos
de desgraciats que no podien tornar sols.
En un trencall s'obre un sender caragolat
que llepa roques com queixals ciclopis
i la boca d'un avenc domina la plana:
al bastió humit de la roca mare,
com un temple, una esvàstica levogira.
Diu que un teutó va passar-hi les últimes hores.
Vaig jeure a l'altar de sorrenca. Avall, l'abisme.
Aquest és un món d'estels grossos com un puny,

EDUARD BATLLE

bèsties bacives i homes sorruts que no parlen,
mates grises que groguegen en deus seques.
Sentia l'ombra del gos negre que m'encalçava,
el gos negre que mai no em perd el rastre.
Llençava les botes, em treia la roba.
La humitat m'entrava per la planta dels peus,
amarava el tou de la cama. Era un jonc,
un feix d'esparguera, una esponja.
Subtils arrels i fongs em xuclaven,
exèrcit innúmer de finíssims capil·lars.
Els bufecs del cerç, cent mil fuetades,
van ressecar-me els llavis i em sagnaven.
I ja jeia dissolt i queia l'última gota.
I tot es fonia en la fosca.
I res no importava.
I no em feia res no existir.
I estava satisfet amb aquestes coses.

